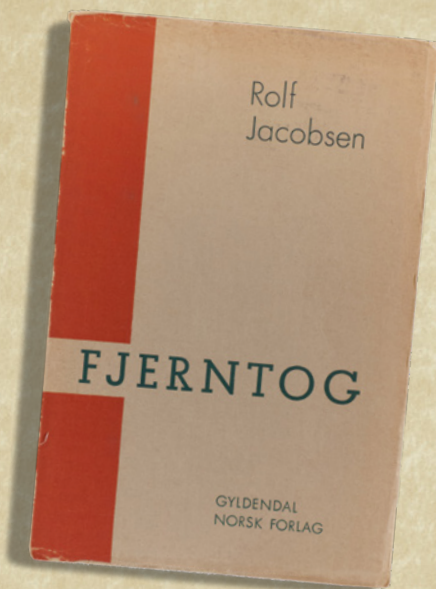

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | **2.2021**

70 ÅR ETTER

Fjerntog

Side 5

WENCHE-BRITT HAGABAKKEN

Fra aftenbønner
til Rolf Jacobsen

Side 8

KOLBEIN FALKEID

Observatør i
fremskutt posisjon

Side 18

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:

Eva Arnseth (leder)
Hanne Lillebo (nestleder)
Jan Erik Haug (kasserer)
Tore Stenersen (sekretær)
Anne Lillevold Jacobsen (styremedlem)
Cecilie Werner Erichsen (varamedlem)
Gunnar Brox Haugen (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:

Hanne Lillebo
Eva Arnseth
Tore Stenersen

Design: Ann Avranden
Trykk: Printex
Opplag: 300

Redaksjonen takker de som har bidratt
til dette nummeret av *Signal*.

Stoff til neste nummer må være sendt
redaksjonen innen 15. mars:
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert
på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHold

- 3 Lederen har ordet
- 4 Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Randi Langøigjelten
velger «Ildfluene»
- 5 Hans Heiberg: *Fjerntog*
- 8 Wenche-Britt Hagabakken:
Fra aftenbønner til Rolf Jacobsen
- 18 Kolbein Falkeid:
Observatør i fremskutt posisjon
- 20 Kolbein Falkeid:
Mitt møte med Rolf Jacobsen
- 21 Kolbein Falkeid: To dikt
- 22 Elin Tinholt: Lyset i mars
- 24 Notiser
- 26 Salg av bøker og plakater

Følg Rolf Jacobsens Venner på **facebook!**

LEDEREN HAR ORDET

I nydelig sensommervær arrangerte Rolf Jacobsens Venner sin tradisjonelle bakgårdsfest hos Tante Gerda 28. august. Bakgården var fylt til siste stol av forventningsfulle venner. På scenen holdt forfatteren Wenche-Britt Hagabakken et fengslende kåseri om sitt forhold til poesi generelt og Rolf Jacobsen spesielt. Våre faste musikere og forsangere, Olaf Røssset og Svein Erik Haug, ledet an med sang og allsang. Det ble en drøy time som varmet i sjel og sinn. Kåseriet kan du lese her i *Signal*.

Høsten har bydd på oppturer og nedturer for arbeidet med å realisere Rolf Jacobsen-senteret. 3. september ble det holdt pressekonferanse i Skappels gate 2 med stortingskandidat Anette Trettebergstuen, fylkesordfører for Innlandet, Even Aleksander Hagen, og gruppeleder for Arbeiderpartiet i Hamar, Thomas Langeland Jørgensen, hvor de alle lovet midler til Rolf Jacobsen-senteret.

Innlandet fylkeskommunes Hovedutvalg for kultur stemte kort tid etter ned et forslag om støtte til en søknad fra Anno museum om et pilotprosjekt der et Rolf Jacobsen-senter var en del av søknaden, pga. manglende budsjettmidler for inneværende år. Nå er pilotprosjektet foreslått støttet i Arbeiderpartiet og Senterpartiets forslag til fylkeskommunens budsjett for 2022 og langtidsplan. Med et vedtak i fylkestinget nå i desember kan Hamars kommunestyre følge opp sitt vedtak fra juni i år ved å legge inn støtte til Rolf Jacobsen-senteret i budsjett og økonomiplan for 2022–26. Dette må skje politisk da administrasjonen har lagt fram sitt forslag til budsjett basert på avslaget i Hovedutvalg for kultur tidligere

i høst. Vedtakene i kommunen og fylkeskommunen må på plass før det kan søkes om statlige midler fra Kulturdepartementet.

I skrivende stund kan vi bare håpe at politikerne står ved vedtakene og løftene sine slik at arbeidet med Rolf Jacobsen-senteret i Skappels gate 2 kan starte opp neste år. Vi fortsetter å krysse fingrene!

I dette nummeret av *Signal* markerer vi at det er 70 år siden Rolf Jacobsen, etter et 16 år langt opphold, ga ut sin tredje diktsamling, *Fjerntog*, og publiserer en av anmeldelsene fra 1951. Vi minnes også Kolbein Falkeid, en av våre store poeter, som døde tidligere i år, 87 år gammel, og trykker et intervju han gjorde med sin eldre dikterkollega, og en tekst han skrev om vennskapet mellom de to. Elin Tinholt gir oss en smakebit av det innholdsrike festivalprogrammet 10.–13.mars. For å korte ned ventetiden anbefaler vi festivalens podkastserie *Nordisk poesi* som dere finner på festivalens nettsider.

God førjulstid!

EVA ARNSETH

Utfordringen om å velge et dikt av Rolf Jacobsen, gikk denne gang til Randi Langøigjelten, kultursjef i Innlandet fylkeskommune.

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Randi Langøigjelten velger dikt

Rolf Jacobsen har en gang sagt at diktet er språkets forlengede arm. Akkurat det synes jeg på mange måter stemmer godt; når livet svinger og dagene utfordres, så kan dikt og poesi være det som er med på å sette ord på det som kan være vanskelig å få sagt.

Mitt forhold til poesi har gått fra å lytte med et halvt øre til Ønskediktet på 70-tallet, til å bli noe som jeg søker til når hverdagen utfordrer på både godt og vondt.

Rolf Jacobsens diktning oppdaget jeg på 90-tallet. For den som var vant til at dikt var skrevet på rim, så var hans diktning noe nytt og spennende. Diktene var underfundige, spesielle og morsomme, og det jeg likte aller best, var hans bruk av bilder. Han hadde en helt spesiell evne til å skape bilder hvor natur og teknikk ble vevd sammen og framstilt på nye måter.

Jeg er veldig glad i all hans diktning, men den diktsamlingen som for meg allikevel er den aller fineste, er *Nattåpent*. Her var det kjærligheten som fikk plass. Og av alle de vakre diktene i denne samlingen så har jeg valgt meg ut «Ildfluene». Det er det fineste kjærlighetsdiktet jeg vet om. Det står støtt helt alene som den sterke kjærlighetserklæringen det er. For meg er ingen tolkninger nødvendig for å forstå innholdet.

ILDFLUENE

Det var den aftenen med ildfluene
da vi sto og ventet på bussen til Velletri
at vi så de to gamle som sto og kysset hverandre
under platantreet. Det var da
du sa, halvt ut i luften
halvt til meg:
Den som har elsket lenge
har ikke levd forgjeves.
Og det var da jeg fikk øye på de første
ildfluene i mørket, knitrende
med lysblikk rundt hodet ditt.
Det var da.

Fjerntog

Rolf Jacobsen utga to diktsamlinger i tredve-årene, *Jord og jern* i 1933 og *Vrimmel* i 1935. *Jord og jern* var en usedvanlig lovende debut. De rim- og rytme frie diktene hadde en friskhet i iakttagelsene, en våken, muntlig, poetisk tone som spente forventningene høyt. Men i *Vrimmel* var det liksom Jacobsen gjentok seg selv, noe dyktigere kanskje, men mindre umiddelbar. Det var som om han diktet mer ugled.

Så kom det ikke flere bøker av ham før krigen.

Nå, 16 år senere, sender han ut sin tredje samling, *Fjerntog*. Og på nytt går det an å si det samme som ved debuten – det er en lovende diktsamling. Men denne gang på en annen måte enn i 1933. Det er ikke en ung poets yre glede ved å fornemme at han har egne, nye, friske øyne, og at sansningene får det til å synge i ham. Det er en langsommere, mer resignert skikkelse som dukker fram av sidene i *Fjerntog*. En tynge mann, som famler mer trehendt med sin form og sitt innhold, og som ikke tror han kan allverden, men som er i arbeid.

Det første diktet i samlingen er kanskje det mest betydelige, og det har dessuten litt av Jacobsens djerpe sikkerhet fra ungdomstiden. Det heter «Spillemannen kommer» og begynner med disse tennende linjene:

I mars, i svanenes måned, da lys er nær,
står alle de store moer med lyttende, høye
trær.
Bak bergene, blåveisblåe og vollenes hvite
felt
står ennu gnistrende fimbulfjeller som
rader av hvite telt.
For ennu venter den sildrende sjø, og ennu

venter min mo
på hornsignaler og høye vimpler og hovslag
over bro.

Og det ender med et raffinert omkast av
rytmen til et hissigere pulsslag som varsler vår:

Klang, sier granens klokke da. Klang og
kling.

Trekk vind, i de grønne rep. Ring.

— — —

Ring sevje av rot. Ring bølge der is var.
Ring alle elver åpne, ring sne av skar.
Ring en sommer til jorden, ring sol av hav.
Ring, ring alle døde drømmer av kald
mulds grav.
Ring til vår store reise. Ring, ring roser
frem.
Ring for de jagende skyer. Ring hjertet
hjem.

Det er ikke ofte en ser så heftige varsler om sterk, ekte lyrisk vår, og samtidig ser *ord* brukt så kjærlig, så varsomt.

Samlingen innfrir ikke de store løftene innledningsdiktet gir. Her er f.eks. naturskildringer fra Østlandet som bærer preg av et iherdig strev etter å nå *det presise bilde*, men aldri når det fullt ut og derfor ikke utvider synsbildet til noe mer enn god poetisk kartlegging av visse utsikter. Det gjelder dikt som «Vertikalt møte» og «Ved Julussa». Her er også tanketunge dikt som «Havets fødsel» som prøver å samle mange syner, store bilder, dulgte følelser til en helhet uten at det blir mer enn gode enkeltheter av det. Det glipper avgjørende allerede i den påtatt høytidelige begynnelsen:

Hvorfor har fjellene sorg?
Engang før natten ble til
veldige tanker de var,
pander som grublende så
ut gjennom tidenes kløft.

Og så fortsetter det med mange halvferdige
bilder, men innimellom kommer linjer som
disse:

Havet er bergenes barn,
derfor er bølgene grå.
Endeløst øde og grå
løfter de tungt om vår jord
lier og vandrende fjell,
kjeder bak kjeder så langt
solen kan se.

Og for disse linjer, som forteller om rytmen i
fjell og hav sett på solens avstand, skal resten
av diktet gjerne tilgis.

I «Nordishav» er det andre opplevelser av
havet som plutselig får Jacobsens resignasjon
til å vike så han griper bildet i flukten:

Grå bølger uavlatelig.
Trette bølger, grå uavlatelig.
Trette, tunge rekker, døde i farven, evig
strømmende
som ansiktenes endeløse strøm på jorden.

Og bildet gjentas og forsterkes i sluttverset:

Grått hav, stort,
tungt vandrende,
trett, støttende sig på hverandre,
kommer med ungene sine i armene, bærer
på ryggen,
grått, strømmende inn mot Berlevåg,
Makkaur, Porsangeren,
vakkende mot bitre kyster, hamrende
med slitne hender mot stendørene,
ropende trett,

HANS HEIBERG (1904–78), kritiker, forfatter og teatersjef. Cand.jur. 1927, i flere år utenriks-
korrespondent. Litteraturkritiker i Arbeiderbladet 1931–40, et par år også teaterkritiker i samme
avis, 1945–52 litteratur- og teateranmelder i Verdens Gang, der han også var kulturredaktør. Sjef
for Radioteatret 1952–73. Han var 1946–65 formann i Den norske Forfatterforening og la ned et
stort arbeid for å bedre forfatternes kår. 1945–47 viseformann i Norsk Teater- og Musikk-kritikerlag,
formann for styret i Riksteatret 1949–68 og medlem av Norsk kulturråd 1965–72.

søvnløst,
evindeligg.

Rundt om i samlingen finner en mange gode
enkeltheter og slående bilder som gjør en
spent på Jacobsens nye utvikling som lyriker.
Både arten av hans talent og hans lyriske linje
karakteriseres klart i linjer som disse:

Så gi mig bare et stille, ungt hjerte
så jeg kan kjenne sevens vilje under barken
og høre vårens skritt bak fjellene,
men ikke avmakt, Gud,
om jeg har noen å være hos
som ikke vender sig bort,
for jeg har så langsomme ord
og ingen glans i mine hender.

Rolf Jacobsen

kommer igjen — med en diktsamling

Fjerntog

Med sine diktsamlinger i mellom-
krigstiden viste Rolf Jacobsen et
fint og originalt lyrisk talent som
stilte ham høyt opp i rekken blant
våre yngre poeter. Nå kommer han
igjen — etter mange års taushet,
og det viser seg at han har funnet
nye strenger og dypere sangbunn
enn før.

«Fjerntog», som den nye samlin-
gen heter, eier en ekthet i følelsen
og en dobbelthet i oppfatningen
som gir den tyngde og kvalitet ut-
over det alminnelige. Dikt etter
dikt gir gjenklang og gjør en del-
aktig i ny og umiddelbar opplevelse
av de nære og fjerne ting, slik som
de speiler seg i et menneskesinn, —
jord og himmel, lys og landskap,
sorg og lengsel og kjærlighet.

Som typisk for samlingen og for
Rolf Jacobsens poesi står diktet
«Spillemannen kommer», som skil-

drer mars måneds forventning før
våren spiller opp.

...
Bekken venter på stille fløyter og
trommers gny
og solen, solen, sin liljevite, sovende sky
i mars i svanenes måned.

— — —
Klang, sier vindens klokke da. Drukent
så blir mitt sind,
når døren åpnes og alt bevegtes av ny,
ung vind.
Klang, sier granens klokke da. Klang
og kling.
Trekk vind, i de grønne rep. Ring.

— — —
Ring sevje av rot. Ring bølge der is var.
Ring alle elver åpne, ring sne av skar.
Ring en sommer til jorden, ring sol av hav.
Ring, ring alle døde drømmer av kald
mulds grav.
Ring til vår store reise. Ring, ring
roser frem.
Ring for de jagende skyer. Ring
hjertet hjem.

Sigurd Hoels nye bok

«Jeg er blitt glad i en annen»,
som vi omtalte i forrige nummer,
leveres også

som tilleggsbind

til «Samlede romaner og fortellin-
ger», innb. med rød skinnrygg og
for øvrig med samme utstyr som de
samlede.

Fyll ut vedlagte bestillingsseddel.

Fra aftenbønner til Rolf Jacobsen

Noen ganger når jeg får et oppdrag som dette av Rolf Jacobsens Venner, pleier jeg å synes det høres fint ut med det samme, så angrer jeg. Men etter hvert som jeg begynner å finne ut åssen jeg kan gjøre det, liker jeg oppdraget bedre og bedre fordi det tvinger meg til å tenke gjennom, reflektere rundt et bestemt emne jeg antakelig ikke hadde tenkt noe særlig på ellers. Som mitt forhold til poesi generelt, og Rolf Jacobsen spesielt. Rolf Jacobsen uttalte sjøl at diktet begynner der prosaen slutter, dikt er noe som ikke kan sies på prosa. Dikt beskriver det som det vanlige hverdagsspråket ikke kan uttrykke, ved å la lykta belyse noe vi ser og vet om på en annerledes måte, som i dette diktet hans, kanskje det mest kjente som alle har hørt eller lest en eller annen gang: «Landskap med gravemaskiner» fra *Hemmelig liv* (1954), der han besjeler gravemaskiner og gir dem menneskelige egenskaper. Jeg tror det er for å vekke oss, men det viser også hans unike evne til å se i bilder:

LANDSKAP MED GRAVEMASKINER

De spiser av skogene mine.
Seks gravemaskiner kom og spiste av
skogene mine.
Gud hjelpe mig for en skapning på dem.
Hoder
uten øyne og øynene i baken.

De svinger med kjeftene på lange skaft
og har løvetann i munnavikene.

De eter og spytter ut, spytter ut og eter,
for de har ingen strupe mer, bare en diger
kjeft og en rumlende mave.
Er dette et slags helvete?

For vadefugler. For de altfor kloke
pelikaner?

De har blindede øyner og lenker om
føttene.

De skal arbeide i århundrer og tygge
blåklukkene
om til asfalt. Dekke dem med skyer av fet
ekshaust
og kald sol fra projektører.

Uten struper, uten stemmebånd og uten
klage.

Hvem hadde tenkt slik om ei gravemaskin før han? Jeg var to år i 1954, og vi kan vel være enige om at Rolf Jacobsen på mange måter var en profetisk poet forut for sin tid.

Jeg vokste opp i skjæringspunktene mellom aftenbønner, skillingsviser, Prøysen og Sandbecks sanglyrikk, det Rolf Jacobsen kalte sangbare dikt på rim, Nordahl Grieg, Rudolf Nilsen, «Internasjonalen» og andre kampsanger. Flere av de voksne skrev på noe, far og farfar taler og sanger. Farfar skrev dikt og et romanmanus om en fattiggutt som ble refusert og havna i en pappeke på loftet i Horns gate 14. Mor skrev også sanger til kjente melodier.

Modernismen, og Rolf Jacobsens poesi, kom til meg for alvor en gang på 70-tallet. Jeg har lest mye poesi, trodde lenge jeg kunne bli poet. Da jeg var 47 år gammel, søkte jeg Forfatterstudiet i Bø med 15 dikt. Jeg kom inn. Og kom tilbake til Hamar med 55 prosatekster i juni 2000. Året etter hadde det vokst til 65 tekster som jeg sendte til Aschehoug. Der ble jeg antatt, hvis jeg ville gå inn i prosessen med å skrive stoffet i tekstene om til en roman. Det ble en fantastisk lærerik

Wenche-Britt Hagabakken i bakgården hos Tante Gerda sammen med musikerne Olaf Røsset og Svein Erik Haug.

og langvarig prosess i tett samarbeid med min dyktige redaktør Merete Morken Andersen og forlagssjef for skjønnlitteratur, Trygve Åslund. Det tok tre år før jeg debuterte med romanen *Gjenopprettelse* i 2004.

Poet ble jeg ikke før i 2014, da jeg ga ut *Biografi. Dikt og tekster* på Gravdahl Forlag, med Geir Vestad som redaktør, i kjølvannet av en rekke hjerneslag jeg ble ramma av 2012–14.

DEN VENSTRE

Den venstre hånda mi
Har gitt opp
Kopla seg av meg som en løs del
Gitt meg krokfingre
Som lyster mindre enn barn i trassalderen
Fingrene er stive som pinner på skogbunn
Falt fra et forlatt fuglereir
Eller fingra på ei heks
De roper at

De er festa til håndledda mine
Og er mitt ansvar
Du er mora, roper fingra, reis oss opp!!

(*Biografi. Dikt og tekster*, 2014)

Jeg ynder å kalle meg multihedmarking, fordi jeg vokste opp på Ridabu i Vang, på Ottestad av i Stange, gikk på gymnas og lærerskole på Hamar.

På engelsklinja på gymnaset, i *Albatross Book of Verse*, ble jeg truffet av Emily Dickinson, T.S. Eliot, Shelley og Shakespeare. De ble litt både ødelagt og utdypa av alle timene med diktanalyse. Men ingen greide å kvele gleden jeg fikk av å lese noe uttrykt i bilder, metaforer, treffende observasjoner og sansninger i et skjønnlitterært språk som snakka til følelser og sanser uten å være så tydelig at undringen og tvilen ble drept.

Jeg søkte lærerskolen på Hamar i 1972,

for å spille håndball på Storhamar, og trene med laget i Prestrudhallen. Som bonus kunne jeg fortsette å låne bøker på Hamar folkebibliotek og kjøpe bøker for deler av studie-lånet hos Gravdahl i Torggata. Jeg visste jo at dikteren Rolf Jacobsen bodde i det gule huset i Skappels gate 2. Jeg verken møtte eller kjente han. Men jeg drev og pusla litt med å skrive dagbok og små dikt i ei A5 spiralbok. Jeg begynte å oppsøke diktsamlingene hans utover på 70-tallet. Han hadde ei kone som sydde for folk og var innmari varm og koselig, sa mor mi. Hun var opptatt av sydamer, virka det som. Far, som var lokfører, visste at Rolf Jacobsen var glad i tog og dermed brydde seg om jobben hans. Verken mor eller far hadde lest noe av han, så vidt jeg vet. De tre åra på lærerskolen ble mitt møte med norsk samtids-litteratur. Jeg ble opptatt av Liv Koltzow, Dag Solstad, Einar Økland. Og ble inspirert av norsklektor John Klokkehaug til å lese Olav H. Hauge, Hans Børli og Rolf Jacobsen. Den første diktsamlinga jeg kjøpte i mitt liv, var Rolf Jacobsens *Pusteøvelse* av hyggelige Asbjørn Røed, faren til Anne Bjørg, hos Gravdahl i 1975, siste året mitt på lærerskolen. Det var et sterkt, aktivt politisk engasjement som førte meg til å kjøpe nettopp denne diktsamlinga, der det i dag allment kjente diktet «Til Jorden» står.

Jeg syntes diktet sa innmari mye om det jeg mente var feil i Norge og hele verden, og ville ha ei bok med det diktet i jeg eide sjøl. Jeg mente det handla om hvordan de rike industriherrene drev rovdrift på naturen for å bli enda rikere. Raseringa av vann, hav, skog og fjell og elver. De til og med laget våpen som drepte folk i krig. Det tok noen år før jeg skjønnte at «Til Jorden» bare var ett av mange dikt Rolf Jacobsen hadde skrevet siden tidlig på 50-tallet om klimakrisa verden hadde i vente, og nå står midt oppe i.

I august 1975 dro jeg helt til Nittedal for å være der et snaut år som lærer, men dro til Hamar for å trene håndball to dager i uka. Jeg elska å spille håndball, var glad i lag-venninnene. Og jeg syntes at jeg som kaptein, skulle være her og bidra. Jeg burde sikkert ha flytta ut og fått meg erfaring fra flere plasser i Norge. Jeg kunne jo studert i utlandet, har jeg tenkt i ettertid. Men mor sa når jeg ymta frampå om det: Å skar du der?

Jeg fikk min første lærerjobb i hjemtraktene på Ilseng. Så bar det videre til Brumunddal ungdomsskole i 1977. Jeg pendla fra Ottestad dit til jeg ble skilt i 1983, da flytta jeg til Brumunddal med sønnen min. Jeg forsvarte det å kalle meg multihedmarking, fordi tante Marit bor i Løten. Og dessuten giftet jeg meg igjen med en innmari bra elverumsing i 1997.

På Brumunddal ungdomsskole jobba jeg sammen med og ble kjent med Karin Sveen. Vi var begge norsklærere. Det ble viktig for meg. Fordi vi var kolleger, begynte jeg å lese diktsamlingene hennes, *Vinterbarn* og *Mjøsa går*. Etter Prøysen ble hun den som ga meg egen bakgrunn, dialekta, naturen jeg kjente, i dikt. Jeg identifiserte meg med stemmen og stoffet som utvida klangen av dette i meg til noe større.

Jeg tror Karin sådde frø som skulle komme til å spire og vokse til temaer og stoff som 30 år senere skulle bli skrevet fram i noen av romanene mine.

Hun var kvinne, hedmarking, lærer fra arbeiderklassen, som skrev poesi knytta til bakgrunnen sin, sosialt forankra med kjærlighet til arbeiderklassen og naturen på Hedmarken, sansende og språksikker. Dette fortsatte hun med i romaner og essaysamlinger jeg også fant mye å kjenne meg igjen i. *Mjøsa går* ble min favorittdiktsamling, skrevet på dialekt i arven etter Prøysen. Essayet hennes, *Klassereise*, er det beste jeg har lest om det temaet. Men: Karin tok litt fra meg dette at jeg kommer fra ren arbeiderklasse, som jeg hadde trodd. Jeg tilhørte visstnok høyproletariatet, fordi far jobba i NSB, var statsansatt, sikra mot oppsigelser, garantert pensjon, gratis arbeidsklær, eget Jernbanesamfund og bibliotek og fribillett på toget.

Jeg leste omtrent alle norske diktsamlinger som kom ut i Norge da jeg jobba og bodde i Brumunddal. Birgit Aalstad, som var biblioteksjef i Brumunddal da, sa at det var mange norske diktsamlinger som ikke ville fått en eneste leser, ikke i Ringsaker i hvert fall, hvis det ikke var for meg. Det visste hun, fordi den gangen hadde bøkene et kort i ei lomme på innsida av bakpermen som ble stempla med dato hver gang den ble lånt ut. Å lese så mange diktsamlinger lærte meg å forstå hva som sa

meg noe. Jeg ville ikke late som jeg forsto noe jeg ikke gjorde, jeg ville forundres, tenke, få nye tanker, men ikke føle meg lurt og dum i møte med dikt.

Karin skrev senere fine dikt om mjøse-landskapet i boka *Det tålmodige landskapet*, utgitt 1998, med fine fotografier av min nå avdøde venn Arve Stensrud.

Dikt som forteller meg hvem jeg er og hvor jeg kommer fra:

DET VAR DERE

Det var dere som lærte meg å lese:

Da vi satt under kirsebærtreet og de lange linjene på himmelen, sa dere at skyene som en penn av fjær skrev sakte setninger fra Stangelandets blå begynnelse til den rosa tåka av tegn over stenkirka ute på Nes.

[...]

Da skumringen falt over Furuberget og vi rodde regnvåte ut på fjorden, hysjet dere og hvisket at det garnet vi satte, var ei finmasket fortelling som snart skulle sprelle av liv.

Slik lærte jeg å lese overalt og alleting til kvelden kom over land og vann og stjerne på stjerne steg. Da fortalte dere langt inn i søvnen at det var mørket som nå tente sine lamper i nettenes bibliotek. Den som drømte, fant fram der.

Hvem vet om Karin var en ubevisst inspirasjon til mitt eget dikt:

SKREIABERGA I MAI

Det var bestandig andre sida av Mjøsa som bestemte. Skreiaberga og forbannelsens snø på toppene i mai.

Knestrømpene til nasjonaldagen, hvite som snøen sjøl, ble liggende i kommodeskuffene i alle pikeværelsene på Hedemarken.

Strutteskjørtene var en sprekkeferdig hemmelighet

under regnfrakkene. – Det kan komme ei skur, sukka mødrene. Og iskremdrømmene rant bort og

korketrekkerkrøllene hang med nebbet og nystrøkne flagg klamra seg fast til stengene. Ingen forstod

hvordan vi greide å rope:
– Hurra!

(*Biografi. Dikt og tekster*, 2014)

Det første diktet jeg hørte og lærte meg utenat, lærte jeg i senga under skråtaket i andre etasje i et husrom mor og far leide i Mølleveien på Ridabu tidlig på 50-tallet. Det var én aftenbønn blant flere som skulle roe meg ned om kvelden, og avslutte dagen i trygghet. Jeg ville helst at mor og jeg leste denne bønnen sammen:

God natt! God natt!
Kryp under ditt dekken,
med nelliker stukket, med roser besatt,
med sølvhvite blader
fra bringebærhekken.

I morgen igjen,
om Gud så vil,
vekkes du opp
av fuglenes spill.

Wergeland har gjendiktet det fra *Des Knaben Wunderhorn*. Linjen om bringebærbladene er original fra Wergelands hånd. Diktet ble første gang publisert i *Vinterblommer i Barnekammeret* (1840).

Så flytta vi fra Mølleveien og bodde to år i det nå falleferdige huset på Åkersaga. Prøysen kom tidlig inn i livet mitt, jeg syntes jeg kjente han, prata med og svarte han, var sikker på at han bodde inni radioen. Det ble forsøkt å forklare meg åssen det var og itte var, jeg er fire år og blånekter. Da vi besøker tante og onkel på Grorud, kjører far til Oslo sentrum og Marienlyst for endelig å få det inn i huet mitt: Der er huset og inni der sitter Prøysen i et studio bak en mikrofon og lager Barnetimen som går til en sender som kringkaster til alle

som har radio og har skrudd den på.

Jeg nekter. For Prøysen sier: Der er du, og her er je inni radioen! Han ljuger ikke.

Det ble kjøp av eget hus med to mål jord for 40 000 kroner i Gubberudvegen 12 på Ottestad i 1959. Det var mye kultur i hjemmet vårt. Mor var stolt over å komme fra kulturbygda Vallset, og var takknemlig for alt hun hadde blitt tilført av Sand-familien som var lærere og kulturbærere av rang. Det var ikke ei skillingsvise mor ikke kunne synge hele teksten til utenat og spille gitar til. «Ruth og Esther», «I en sal på hospitalet», og hele katalogen. Når vi var samla, sang vi og sang vi, mor, tante og jeg spilte gitar. Mor kunne lange dikt utenat også, for eksempel «Lenda frå Land», av Aasmund Olavsson Vinje, med hele 20 vers.

Prøysen ble sterkere etter hvert som jeg ble eldre og forsto mer av brodden i diktninga hans og temaer som undertrykking, fattigdom og rikdom. Han skrev jo lyrikk som senere ble tonesatt, for det meste av Bjarne Amdahl. På en av Prøysens cd-er jeg har, leser han sjøl flere av dikta uten melodi, noe som gjør teksten og språket tydeligere og ofte sterkere.

SKAFF MEG EN SYNDER Å TILGI

Skaff meg en synder å tilgi
En som er større enn meg
Så je kan få tilgi for en gongs skull,
og andre skal knele for meg

Dom kalte meg Lilja frå Øvstebakksveen
Lilja, det er itte stort att av den
Je slit og dræg pusten, men tona er rusten
I fanskap og hat til en bortdragen venn
Je tilga'n æller ei utroskapsnatt
Hain tigge og ba, men min nakke var bratt

Skaff meg en synder å tilgi
En som er større enn meg
Så je kan få tilgi for en gongs skull,
og andre skal knele for meg

Skaff meg en synder å tilgi
En som er større enn meg
Så je kan få tilgi for en gongs skull,
så je kænn få levvandes fred

Far syntes Prøysen burde fått plass i salmeboka, som han mente var litt snever i valg av tema. «Jørgen Hattemaker» burde med, syntes han. Den er for lang, sa mor, og på dialekt.

Mor spilte og sang skillingsviser og viser av Prøysen og Sandbeck, far sang falskt, men han sang med. Og deklamerte mer enn gjerne Nordahl Griegs «De beste». Og Rudolf Nilsens «Gategutt», som jeg jo er sjøl, som far sa.

Farfar hadde skrivemaskina stående framme på spisestuebordet i Horns gate 14 på Hamar støtt. Han skrev sanger og dikt til foreninger han var medlem av. Mor skrev sang til en kjent Sandbeck-melodi, «Et bittelite miniskjørt», til 18-årsdagen min. Slik starta den: «Nå har hu fått seg en kjærreste, men ikke fingerring». Det er mer enn nok å si om den flaua teksten.

Alt dette må jo ha påvirket meg, for på 70- og 80-tallet begynte en skuff i skrivebordet mitt å fylles med sanger, dikt, noveller. Og det var ikke få sanger jeg skrev til foreldre til venner til deres runde år. Vi møttes, og jeg noterte ned stikkord om minner og hendelser som havna i sanger på rim.

Da sønnen min og jeg flytta tilbake til Hamar i 1990, ble jeg aktiv i kulturlivet i byen, og leste for første gang egne dikt på Litterær kafé på Kafé August i Strandgata, arrangert av Teaterforum, Svein og Karen Gundersen og Gunn Bergvik. Jeg fikk skryt av Geir Vestad, og tok mot til meg og sendte ei diktsamling til Aschehoug forlag i diger konvolutt med mange frimerker som jeg posta på Storhamarsenteret. Jeg var 38 år, alenemor i full lærerjobb, og ble refusert med et veldig hyggelig og oppmuntrende brev fra Arnstein Bjørkly, som senere ble en god venn.

Jeg fant mye hos poeten Eldrid Lunden på 80- og 90-tallet om relasjoner og det å være kvinne, som hjalp meg med å håndtere samlivsbrudd slik at jeg kunne leve videre uten å bære nag overfor noen jeg hadde vært glad i, men ikke greide å leve og bo sammen med lenger. Eldrids diktsamling *Gjenkjennelsen* (1982) ble min feministiske bibel. Den har fulgt meg og blitt lest og gjenlest i 40 år.

Viss du seier at ting er så og så ille
har du ikkje sagt noe anna enn
at ting er så og så ille

Viss du seier at du er så og så undertrykt
så vil du sannsynligvis lykkast
med akkurat det

Vil du bli ei undertrykt jente
skal du seie at du er ei undertrykt jente
du vil ganske enkelt bli tatt
på ordet

Tidløst, slik god litteratur er. Dette bidro til at jeg søkte Forfatterstudiet i Bø i 1999, der Eldrid Lunden var professor og leder. Møtet med henne, Svein Jarvoll, gjesteforfattere og medstudenter ble avgjørende for skrivninga mi. Særlig Eldrid, hun så at jeg skrev intuitivt og prosessuelt og ikke drev og forklarte hva jeg skrev. Jeg ante ikke sjøl at jeg gjorde det, men hun lærte meg å se og bli en bedre leser av egen tekst. Hun er og har lenge vært den viktigste kvinnelige poeten i Norge. Fødselsaktiv, 81 år gammel.

Gjestelærer Hanne Ørstavik på romanseminaret ble også veldig viktig for meg. Hun ga meg inspirasjon til å oppsøke stoff der noe står på spill.

Romanen *Zürich* med dagboksamtalen med Emily Dickinson kom høsten 2006. I kjølvannet førte boka til forestillingen/konserten *A Light exists in Spring* sammen med musikerne Ingvild Koksvik, Lars Jakob Rudjord, Ellen Andrea Wang og Karl Seglem. Jeg ble kontakta om å bidra til en forestilling av tonesatte engelske dikt og for å skrive tekst jeg skulle lese. Forestillingen ble blant annet åpningsforestilling til Nordisk poesifestival 2011 i Hamar Teater, og ble også spilt på Norsk Litteraturfestival på Lillehammer og Hedmark Teaters blackbox på Disen.

Jeg har lest Emily Dickinson (1830–1886) på originalspråket siden gymnaset og enda mer da jeg gikk på den treårige engelsklinja på lærerskolen. Jeg var veldig opptatt av livet hennes, og det faktum at kun sju av dikta hennes ble publisert mens hun levde og at en eske på rundt 1775 dikt og mange brev ble funnet på rommet hennes etter at hun døde. Dette hadde hun skrevet på rommet sitt i foreldrenes hus i Amherst, Massachusetts. Fra 1850 forlot hun sjelden huset. Gjorde hun det på grunn av psykiske sykdomstrekk, eller valgte hun isolasjon for som kvinne å kunne skrive? Det er vanskelig å lese henne og ikke

ha med seg dette. Hun utfordra litterære konvensjoner og skrev dikt som forvarslet modernismen. Hun er blitt gjendiktet til norsk av blant andre Kurt Arvesen, og av Tone Hødnebo i *Skitne lille hjerte* (1995). Tone er for øvrig festivalpoet under Nordisk poesifestival i mars neste år.

Mange har sikkert hørt eller lest det som kanskje er Emily Dickinsons mest kjente dikt, «I'm nobody! Who are you?». Her i Sigmund Skards gjendiktning:

Eg er ingen! Kven er du?
Er du Ingen òg, skal tru?
Då er vi to par! Men hysj,
for oppstyr – tuttetu!

Så dumt å vera Nokon!
Så keisamt, som ein frosk,
å kvekka namnet sitt i eitt
til kvar ein storøygd tosk!

(Mitt brev til verden, 1977)

Øvrige lyrikere jeg leser jevnlig er Børli, Falkeid, og mange mange andre. La fare, heller ta med tre poeter som bor og virker på Hedemarken.

Frank Eriksen er fra Solør, men har bodd på Hamar siden 1974, så jeg har kjent og lest han i mange år. Frank gir meg jordsmonnet livet er bygget opp av, både gjennom å beskrive arbeidet med jorda og menneskene som gjør det, han er opptatt av slekt, arv, historiske øyeblikk og viktigheten av å ta vare på natur og folk som hører sammen. Han har et skarpt blikk for detaljer og er god til å lyssette med språket jeg kan vandre inn til kjerner sammen med. Et dikt fra den siste, fine diktsamlinga hans, *Barkefører* (2020):

KONG HÅKON VII

Jeg sto oppi møkkakjerra og holdt tømmene
da morfar kom med radionyheten:
«Kong Haakon er dau»

lørdag 21. september 1957
alle med bøtter reiste seg
han på traktoren som dro plogskjæret
gjennom fåra
med et hjul full av tinder som kastet opp
poteter

alt stanset	sin. Han er nylig tatt opp som medlem i Den norske Forfatterforening. Kritiker Cathrine Strøm skrev i Dag og Tid at han er forfriskende egenrådig i den norske litteraturen, og en det er verdt å lytte til. I hans siste utgivelse, <i>til det ubegripelige å forstå</i> (2021), fant jeg det fineste jeg har lest om koronapandemien:	det finnes en lysning i skogen som jegeren ikke vet om dette er harenes sted her skifter de fra vinter- til somerpels og sommer- til vinterpels her viser de hverandre kunster som jegeren bare kan drømme om å få se	dem, hun og henne, som han hadde elsket så høyt og lenge. Men som han hadde latt være å skrive dikt om, den samfunnskritiske, seende poeten. Kan han ha skjernet sitt jeg av hensyn til jegets traume fra krigen? I andre del av <i>Nattåpent</i> blir modernistens dikt fylt av sinnsstemninger, uttalt kjærlighet og personlige minner. Rolf Jacobsen blir dermed komplett for meg, han spenner videst av alle.
morfar gløttet på lokket til lommeuret fomlet med en knapp i vesten			Jeg synes jeg ble bedre kjent med han i boka sønnen, Trond Tendø Jacobsen, utga i 2007: <i>Kjente jeg deg?</i> Brevene fra Rolf til hans elskede kone Petra åpenbarer noe av den samme inderligheten som vi møter i <i>Nattåpent</i> .
vi sto hvor lenge jordete fingre blodårene i morfars tinner lyset i tømmene	Mitt smittefarlige språk stiger ut av en innvendig pandemi. Mumler bak munnbind. Sier, det finnes der ute, en verden. Det finnes der ute en skrift å begripe. Det finnes der ute et ord du mangler i sammenhengen.	når diktet finner stien finner det også lysningen i skogen det finner haren og rådyret de innerste sporene tilbake til det jeg ikke kan huske til det jeg aldri har sett skrifta går mot lysningen uten å vite hvor lysingen er	I to dikt har Rolf Jacobsen og jeg brukt samme motiv. Det var Trond som gjorde meg oppmerksom på slektskapet, 8. mars i år faktisk.
TED MARTIN	Later som ikke noe mens det smiler blod igjennom, smitter. Vokser inn i struper, ører og fingre. Når jeg avviser kroppen din inntil meg speiler du en svetteperle. Er dette et holdbart språk?	Mitt forhold til Rolf Jacobsen henger nøye sammen med og ligner på mitt forhold til Hamar, det er en kjærlighet som har vokst seg sterkere og sterkere og blitt mer slitesterk over mange mange tiår. Jeg tror jeg har lest han jevnt og litt av og på siden 70-tallet, hans natur- og miljøbevissthet og delvis kritiske omtale av forbrukersamfunnet og viktigheten av å ikke bli blanda av den teknologiske utviklinga på bekostning av naturen, passet mitt politiske engasjement perfekt. Jeg har lest han mer og mer de siste 10–20 åra på grunn av min etablering som forfatter sjøl. Han skrev også metadikt, dikt som handler om diktning, ord og inspirasjon, og om kunst generelt.	DE GAMLE DAMER
Han i uniform og skjegg som en siste tsjetsjensk opprørssoldat i en politibil med bokstavene <i>poesi</i>	Kan munnbind holde dette inne? Kan blikk smitte i totalt mørke?	Jeg har ofte savna mennesker i dikta hans, og spor av de traumene han ble påført av oppgjøret etter andre verdenskrig. Men jeg har spurt meg sjøl og tenkt: Kan måten han fortsatte å skrive diktene på, skyldes disse traumene? På grunn av mye vondt han ikke ville forholde seg til skjønnlitterært? Men for en vanvittig respektabel prestasjon å komme seg gjennom dette traumet og bli en av de største og mest oversatte lyrikere Norge/Norden har fostret.	De unge kvinnene med lynsnare føtter, hvor blir det av dem. De som har knær som små kyss og sovende hår?
vi hadde lest dikt på Aukrustsenteret alle 10 tilhørerne var på plass jeg satt på med Ted Martin han bak rattet jeg og den nye kjæresten hans i baksetet jeg med åpen rødvin i fanget hun med strikkepinner	Ord og kropper stablet i hyller på bibliotek og senger på sykehus, mister dybden i alle flater, mister nyansene i alle farger, mister og mister så uhyre sakte at ingen rekker å se det.	Jeg må innrømme at med den siste samlinga hans, <i>Nattåpent</i> fra 1985, åpna diktninga til Rolf Jacobsen seg for meg på en helt ny måte. Det føltes som om jeg hadde venta på denne diktsamlinga. I første del ligner diktene på dikt i tidligere samlinger. Som i en glidende overgang blir han mer personlig, og i andre del bare slipper han til jeget og duet, viet og	Langt ute i tiden når de er blitt stille gamle damer med smale hender og går langsomt i trappene
vi tre hus slettet jorder ulvesoner månen klar og full kom nærmere snart ikke lenger unna enn rødvinen innabords strikkepinnene som gikk	Ei hånd som griper etter et glass vann, smerten i ledd og pust som mangler det siste. Sluttes å være arkivar. Begynner å arkivere.	Anonymisert i aviser og artikler foran øynene våre.	med store nøkler i vesken og ser sig omkring og snakker til små barn ved kirkegårdsportene.
Fra diktet om Ted Martin til poeten Ted Martin Granlund fra Løten. Jeg møtte han og diktninga hans første gang på 90-tallet da jeg hadde ansvaret for Ungdommens Kulturmønstring i Hedmark. Ted deltok på lokalmønstringa i Løten kino. Han hadde dikta sine pakka inn i et skinn han bretta ut, og så leste han. Via fylkesmønstringa i Elverum bar det videre til landsmønstringa i Trondheim for Ted. Derfra videre til et liv dedikert litteraturen. Han er blitt noe så unikt som en uavhengig forfatter, forlegger, boktrykker og formidler av poesi på veien med Poesibilen	En bil som rygger bort til kapellet og henter oss.	Kjersti Bronken Senderud har familierøtter i Løten der hun nå bor på et småbruk, hun har også et bosted i Oslo. Hun har et rikt og mangfoldig forfatterskap av diktsamlinger og romaner. I sin nyeste diktsamling, <i>Søsterkranser</i> (2021), åpner hun rom på rom rundt et lite småbruk, og vever sammen en verden av dyr, mennesker, levende og døde. Disse to dikta snakker til meg:	I det fremmede store landet hvor vintrene er lange og ingen mere skjønner deres sprog.
			Bøy dig dypt og hils dem med ærbødighet for de bærer det med sig enda som en duft, et hemmelig bitt i kinnet, en nerve inne i håndflatene etsteds som røper dem.
			(<i>Hemmelig liv</i> , 1954)
			ELDRE DAMER
			Jeg liker heldigvis eldre damer. Som står på gatehjørner

og skravler og så sier den ene noe så alle
 ler.
 Og damene rister, og hodene deres vipper
 som dumpehusker, og de legger ei hånd
 foran
 munnene sine: Makan! Og så sier hun
 som har venta
 på tur, noe som får kåpene til å henge
 stille og oppgitte
 langs de litt nedsunkne kroppene og
 hodene vipper ikke mer
 men øynene blir blanke, for de er som
 meg, redde, damene også. Hvem
 blir den neste?
 Blir det meg? De hører om hverandres
 smerter og kjenner
 på hverandres ømme punkter og titter inn
 i munnene og ørene
 og rister bare en gang hver på hodene og
 forstår hverandre og
 blir enige om at det bare er dumt å stå der
 på gatehjørnet, de
 kan gå et sted og drikke kaffe. Nå som de
 endelig har tid til slikt.
 Så de kan sitte, når de rister litt, sukker,
 ser og kjenner og snakker,
 enda mer. Om barna sine, mennene,
 sykdommene, barnebarna, naboene,
 prisene,
 stresset, alt det nye, det gode gamle, og
 verden og livet og kaffen
 som ikke er som den var, verken på
 kaféene eller andre steder.
 Og der sitter jammen jeg også, og har
 overlevd.
 Og endelig, endelig, når alt er sagt,
 kommer drømmene våre sildrende,
 varme gjennom munnvikene, dampen fra
 dem stiger til ei sky som
 legger seg over kafébordet, og under den
 sitter vi; meget unge piker.

(Biografi. Dikt og tekster, 2014)

Jeg tar også med ukommentert et par dikt
 av Rolf Jacobsen jeg oppfatter som like
 brennende aktuelle, kanskje enda mer nå
 enn da han skrev dem. Begge diktene er fra
 samlinga *Headlines* (1969):

I BUTIKKENES SKOGER

Ko-ko sier gjøken i kassaapparatet.
 Lystelig er våren i butikkenes skoger
 duftende av lær bær såpefarver og kretong
 mens fuglekvidder kjøres på lydbånd fra
 9 til 16
 og svin og pelsdyr felles uten stans med
 dempede skudd.

Speil deg i vår lille
 sjø av silke. Smil til alt.

For det er ikke andre paradiser til enn denne
 eventyrstrand bak glass mot alle gater
 og ingen andre skoger du kan vandre i fra jul
 til juli på mosebund så glad, et kort sekund
 på denne jord (Ko-ko)
 som er en stjerne og (Ko-ko)
 nu er det vår.

MEN VI LEVER – –

– Men vi lever
 gjennom supermarkedene og ostehyllene,
 og vi lever
 under jettflystripene i mais gyllenmåned
 og i røk-omslørte byer,
 og vi lever med host i forgasseren og smell
 i bildørene.

Vi lever
 gjennom TV-kvelden i det gylna sekel,
 over asfalten, bak ukebladene og på
 bensinstasjonene.

Vi lever
 i statistikkene og i matrikelnumret når det
 er valgår, vi lever

med en blomst i vinduet,
 tross alt vi lever under
 hydrogenbombenes nukleare kjemi-
 utryddelsestrusler, søvn-
 løshet vi lever
 sideomside med de sultne de som
 dør i millionvis, lever
 med en tretthet i vår tanke, lever
 ennu, lever
 magisk uforklarlig lever
 lever
 på en stjerne.

Vi hadde trengt Rolf Jacobsen til å sette
 ord på denne brytningstida for jorda og

menneskene. Hva ville han ha skrevet om hvis
 han fremdeles hadde levd? Klimakrisa, global
 pandemi, forbrukersamfunnet, vindmøller,
 smittesporing, pangolin, karantene, bobil-
 ferie, trasévalg, antibac, skogbrann, over-
 svømmelse?

Sammen med Ingvild Koksvik og Lars Jakob
 Rudjord var jeg med på å utvikle fra idé til
 konsert et bestillingsverk basert på dikt-
 samlinga *Nattåpent*. Konserten, også den
 med tittelen *Nattåpent*, hadde urpremiere
 i Hedmarksmuseets aula i mars 2012 under
 Nordisk poesifestival. Senere var konserten på
 turné til videregående skoler i flere fylker i regi
 av Turnéorganisasjon for Hedmark og Den
 kulturelle skolesekken. Det var fantastisk å
 oppleve hvor godt diktene til Rolf Jacobsen ble
 mottatt, forstått og satt pris på av elevene. En
 elev som venta etter konserten vi hadde hatt
 på Elverum videregående skole, hadde noe på
 hjertet: Jeg har aldri likt dikt, men nå gjorde
 jeg det, fordi jeg var enig i og skjønnte hva de
 handlet om, fortalte eleven.

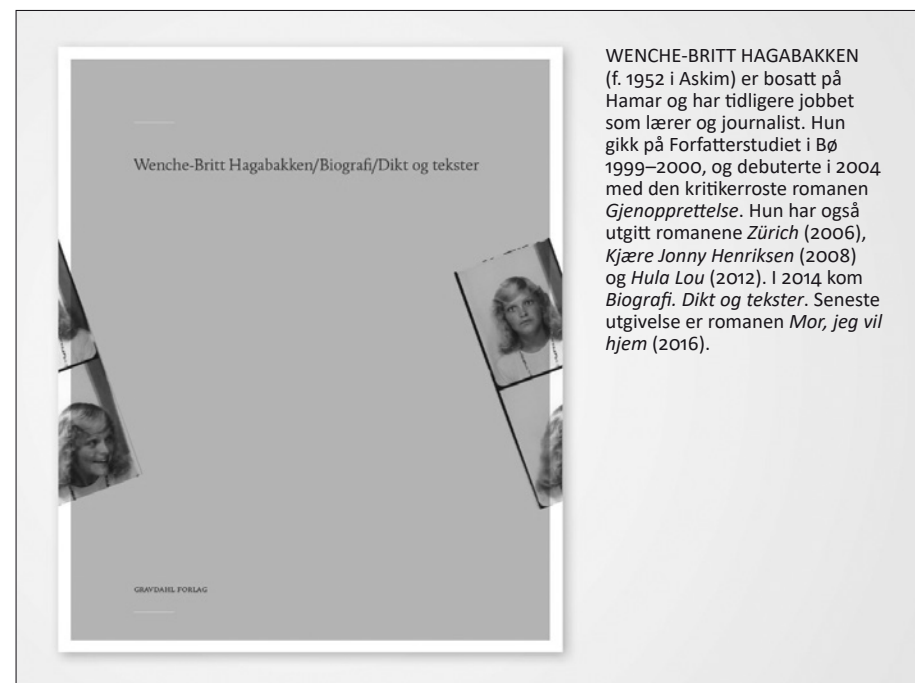
Til slutt det fineste diktet jeg vet, ei lykt på
 livsveien, også det fra diktsamlinga *Nattåpent*:

ILDFLUENE

Det var den aftenen med ildfluene
 da vi sto og ventet på bussen til Velletri
 at vi så de to gamle som sto og kysset
 hverandre

under platantreet. Det var da
 du sa, halvt ut i luften
 halvt til meg:
 Den som har elsket lenge
 har ikke levd forgjeves.
 Og det var da jeg fikk øye på de første
 ildfluene i mørket, knitrende
 med lysblink rundt hodet ditt.
 Det var da.

(Kåseri holdt på RVJs bakgårdsfest, Tante
 Gerda, lørdag 28. august 2021)

Observatør i fremskutt posisjon

Rolf Jacobsen – en av Nordens fineste poeter
– skriver bok i Sveio

Uten at det har vakt noe som helst oppstuss, sitter en av Norges og Nordens betydeligste diktere i vår tid, Rolf Jacobsen, nord i Sveio og skriver bok. I snart fjorten dager nå har han bodd i hytta til vennen Kåre Gåsvatn på Bleikeberget ved Rødspollen, men 22. mai er han i Bergen for å delta ved åpningen av Festspillene. Haugesunds Kulturutvalg har heldigvis ikke forsømt anledningen til å få ham også hit. I morgen kveld leser han i Festivitets selskapslokaler, og man skulle unne seg den gleden å gå og høre ham. Skjønt glede – hva betyr det i forbindelse med litteratur?

En stillferdig og beskjeden mann, som helst vrir seg i stolen når man takker ham. Takker for hva? For å ha vært med på å utvide verdenskartet for oss, lært oss å se linjer og sammenhenger i en mangfoldig tilværelse, hvor de egentlige tingene er så lite oppsiktsvekkende at man må være en seer som den lille prinsen hos Saint-Exupéry for å få øye på dem.

Jeg vet ikke om det er noe jeg har lest eller drømt, det er sikkert ikke riktig, men der skal finnes land i verden hvor ikke politikerne og ordensprydene vitenskapsmenn, men store kunstnere sitter øverst ved bordet på høytidsdager og banketter. Det må nok ha vært i u-land som fortids-Norge, da man ennå tok volver og sibyller alvorlig, eller i Afrika hvor griotene satt inne med hele sitt folks visdom, – og overleverte den i sang. Og ikke tok grottene fra dem, som man gjorde med Wergeland, satte dem på fattighus, som man gjorde med Herterviger, eller lempet dem i fellesgraven, som man gjorde med Mozarter. En dikter som

Rolf Jacobsen skulle man gjerne hedre før det er for sent.

Til alt dette ville Rolf Jacobsen smile, det betyr ikke så mye, det betyr overhodet ingenting.

– Men har da det De steller med ingen verdi?

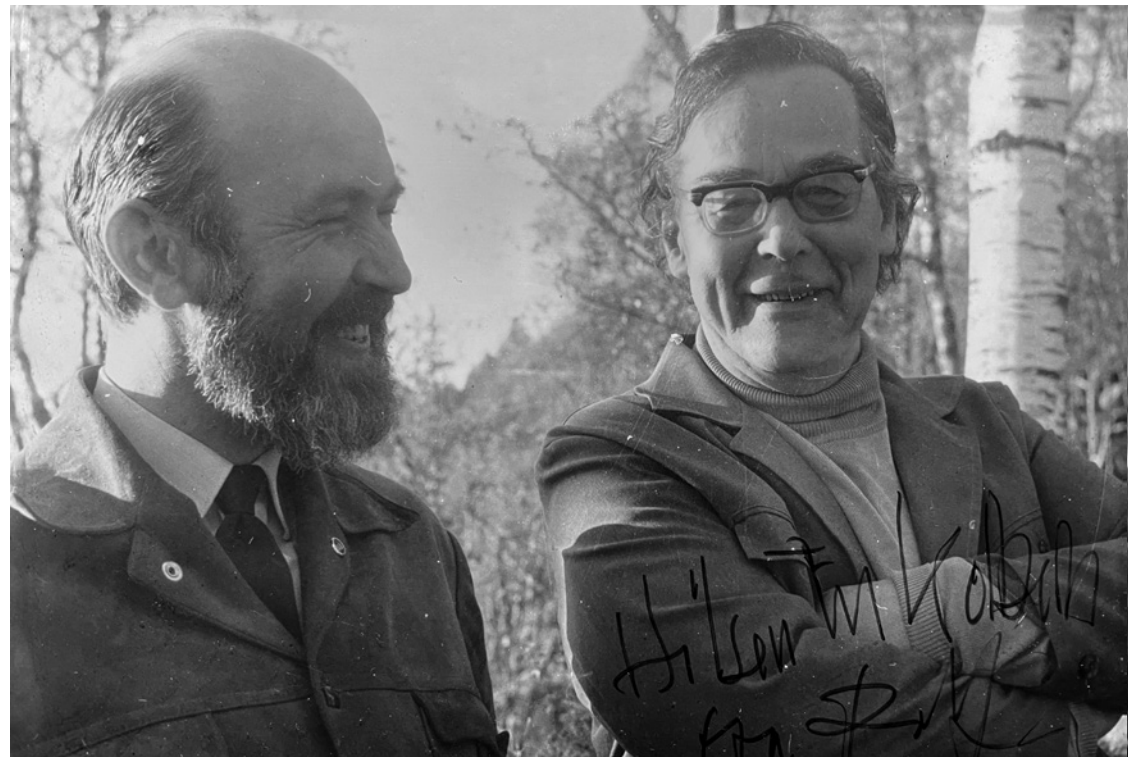
– Det har det kanskje. For meg er det den nydeligste fornemmelse å være ferdig med et dikt. Man sitter og vet man har gjort en oppdagelse, som når en astronom om natten har funnet en ny stjerne. Dette skriver en om, men det er nesten ingen som leser det.

– Så for andre enn Dem selv teller det ikke stort?

– Det håper en vel at det gjør. For meg er det slik at dikteren er menneskehetens gjenværende sanseorgan. I et teknisk samfunn som vårt er vi i ferd med å bli blinde. Vi ser og hører ikke mer. Snart forsvinner vel også luktesansen. Det verste som kan hende menneskene er at den skapende fantasi frarøves dem og erstattes med sløvhet. Så må noen være observatører i framskutte posisjoner.

– Men De var jo selv med på å innføre teknikken, bykulturen, det nye verdensbildet i poesien. De regnes ikke bare som ord- og stilfornyer i norsk litteratur, men også som en av de store forløperne for modernismen.

– Jeg vet ikke hva modernismen er for noe, har aldri gått forfatterkurs i Sverige og lært å rubrisere og katalogisere. De kalte meg imagist, fordi jeg var med på å fornye og understreke bildets og mytens plass i diktet.

Kolbein Falkeid og Rolf Jacobsen ved Kåre Gåsvatns hytte i Sveio i mai 1974, Gåsvatn har vært fotograf. Jacobsen har skrevet på fotografiet med blå penn: «Hilsen til Kolbein fra Rolf». Fotografiet henger på veggen hos Falkeid i Haugesund, og er for anledningen av fotografert.

Verden var blitt så mye mer mangfoldig enn før, metrikken ble for trang. Så kastet vi den, slik kvinnene kastet korsettet. Men bildet selv er mangfoldige tusen år gammelt, har alltid vært i verden, er av en helt annen alder og betydning enn metrikken og rimeriet, som ennå henger så fast igjen i enkeltes oppfatning av diktetekunsten.

– Og bildet forblir?

– I en eller annen form gjør det nok det.

Om diktet forsvinner, vil lyrikken overvintre. Den behøver jo ikke bestandig være knyttet til bokstavene. Poesien [er ikke] knyttet til bokstavene. Poesien [er i] kunst, i musikken og i filmen. Så lenge vi fortsetter å være mennesker på jorden, vil det være kunst, vil det være lyrikk. Annerledes dersom vi skulle bli maskindyr, tekniske aper – det kan såmenn hende.

– Betyr dette at De har vendt teknikken ryggen?

– Ikke teknikken, men det overveldende teknikkeri, det som gjør oss til roboter. Det ergrer meg å bli stemplet som en som lanserte teknikken i lyrikken og senere tok avstand fra den. Det er ikke riktig. Jeg brukte emner fra dagens virkelighet, og spenningsforholdet natur/sivilisasjon har alltid opptatt meg. Ikke uten betydning i så måte er det at min første bok fra 1933 het *Jord og jern*, det vil si natur og teknikk, de to poler alt dreier seg om i vårt liv, den skapte verden og den som menneskene har skapt.

– Og ble pessimist?

– Nei, hjernen er pessimist, det som tenker i meg. Men av natur er jeg uforberdlig optimist. Hjertet tror.

(Haugesunds Avis 14. mai 1974)

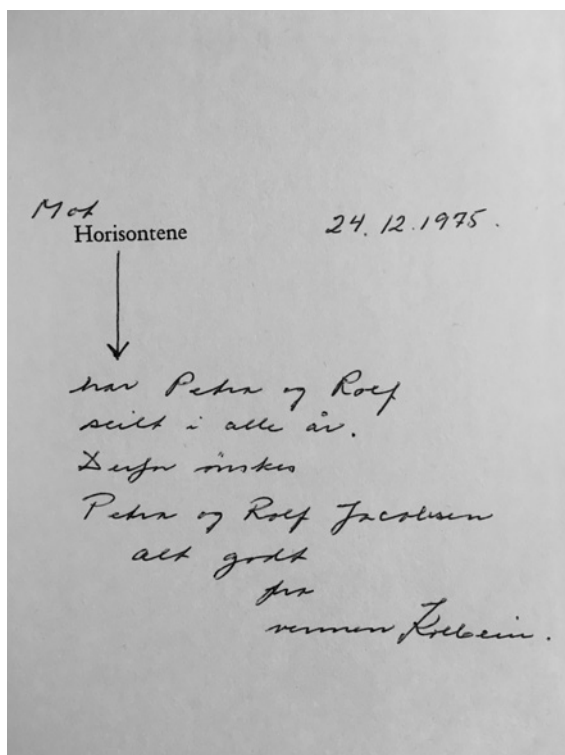
Mitt møte med Rolf Jacobsen

I mitt tilfelle må det nok heller bli snakk om møter og mangfoldige samvær enn et tilfeldig møte med Rolf Jacobsen. De siste 25 år av hans liv var vi ikke bare kolleger, men også nære venner som både brevvekslet jevnt og trutt og også bodde under samme tak hos en felles bekjent med skrivehytte. Ved siden av flere andre – bl.a. Hans Børli og Harald Sverdrup – var Rolf Jacobsen min *store* læremester – ja, så til de grader at enkelte kritikere understreker mitt slektskap med ham. I sin bok *Dikt i Norge. Lyrikkhistorie 200–2000* går Ivar Havnevik så langt i den retning som å mene at jeg «på et vis har overtatt Rolf Jacobsens posisjon». Den tanken tar jeg med en god klype salt, ihvertfall våger jeg meg ikke på noen sammenligning med mitt store og uoppnåelige dikterforbilde. Men ærefullt er det!

Rolf Jacobsen var også et sjeldent menneske – klok og ydmyk. Jeg har så usigelig mye å takke ham for.

(Teksten ble første gang publisert i festivalprogrammet til Rolf Jacobsen-dagene i 2007. Fire personer var invitert til å skrive om sitt møte med Rolf Jacobsen, blant dem Kolbein Falkeid.)

KOLBEIN FALKEID (1933–2021), lyriker og gjendikter, debuterte med diktsamlingen *Gjennom et glasskår* i 1962 og utga mer enn 20 diktsamlinger i tillegg til gjendiktninger og et skuespill. Siste utgivelse ble *Øyet og virkeligheten* (2014). Gjennom flere år samarbeidet han med visegruppa Vamp. Falkeid mottok en rekke priser, bl.a. Doblougprisen og Brages hederspris. «Kolbein Falkeid tok over for Rolf Jacobsen», skriver Ingunn Økland i et minneord om Falkeid i Aftenposten 29. juni i år, og sikter til at de begge var «folkekjære kvalitetspoeter».

To dikt fra *Horisontene* (1975)

REGNET

Etter mange ukers tørke kommer regnet, dette skyenes fine, gjennomsluktige kjøleslep som afrikanerne ofte kaller Gud. Den svale luften mot huden når regnet begynner kommer av at han har formildet dagen, sier de.

Hos oss hvor bildene er fattigere fordi overfloden har gitt oss barneværelser med altfor mange leker og en litt for mett glede er regnet mindre guddommelig. Men ennå kan det gå små støt av fryd gjennom oss, når regnet lukker opp for den gode kroppslukten av jord og løv

og gresset får farge i kinnene etter mange ukers tørke.

Hvordan må det ikke være på de store sandviddene i verden, hvor sola slakter hver nyfødt sky som en hissig Herodes? Der står planten Welwitschia bainesi og vrir blekksprutarmene sine, mens den svelger havluft

for å slukke tørsten. Hvis regnet falt der tror jeg de vakreste bildene ville formes og det store ordet som var i begynnelsen.

GOD TUR, SKOLEPIKE

Til Unn og de andre

God tur, skolepике. Med den røde ranselen som en soloppgang på ryggen og flettene lik gardiner trukket til siden for nakken din, denne hvite nonnen jeg alltid har lyst å si omforlatelse til, går du til dine første skoledager. Ansiktet ditt ryker av en forventning like eksplosivt fruktbar som en nybrøytet åker i regnskoglandene.

Å såmenn, vær rene på hendene og barhodede når dere med såkorg går ut på dette jordet. Jeg tror ikke kunnskapene dere kaster ut er spilt korn, men jeg vet: alt som uten baktanker, uten skepsis, umaskert og uvetting vergeløst går ut til livet med tilliten som et kostbart gulleple i hendene er hellig.

Så god tur med deg, skolepике.

Lyset i mars

Hvilken tid på året er perfekt for festival? Mange vil nok sverge til sommeren, men selv synes jeg at mars er en måned som passer bra. Datoene for poesifestivalen er selvsagt ikke tilfeldig, men knyttet opp mot Rolf Jacobsens fødselsdag 8. mars. Etter mitt skjønn er dette en fin tid på året. Vi ser enden på vinteren. Våren er i sikte. Lyset har kommet tilbake. Likevel er det for kaldt til å samles ute. Vi vil inn. Inn i varmen. Inn til menneskene i saler, salonger, puber og bibliotek. Inn til poesien.

Arbeidet med å sette sammen festivalprogrammet for 2022 nærmer seg slutten. Vi håper det denne gangen skal være mulig å arrangere festival tilnærmet som normalt. Som mange vet er det Tone Hødnebo som er årets festivalpoet, og vi gleder oss stort til å gjøre et dypdykk i hennes forfatterskap i løpet av disse festivaldagene i mars. Tone Hødnebo debuterte med diktsamlingen *Larm* i 1989. Etter det har det kommet seks diktsamlinger, i tillegg til en poetikk. Hun har gjendiktet et utvalg av Emily Dickinsons dikt, *Skitne lille hjerte* (1995, revidert utg. 2015), og *Glass, ironi og gud* (2014) av den kanadiske forfatteren Anne Carson. I disse dager er Hødnebo nok en gang aktuell med en gjendiktning av Anne Carson, nemlig en lyrisk versroman som på norsk har fått tittelen *Rød selvbibliografi*. Versromanen er løst basert på fragmenter etter den antikke greske poeten Stesikhoros' dikt om Herakles og det røde monsteret Greyon. Hødnebøs gjendiktning, som har fått strålende mottagelse, er blant temaene på seminaret om Hødnebøs forfatterskap som holdes torsdag 11. mars og fredag 12. mars. Seminaret arrangeres i samarbeid med Høgskolen i Innlandet, foregår i høgskolens lokaler og er åpent for alle som ønsker å bli bedre kjent med Hødnebøs forfatterskap.

I løpet av festivaldagene vil det bli flere

Tone Hødnebo.

FOTO: ROLF M. AAGAARD

anledninger til å høre Tone Hødnebo lese og samtale om bøkene sine. I tillegg til å medvirke med opplesning under festivalåpningen vil hun lese fra diktene sine både i salongen i Hamar Teater og i Kunstbanken Hedmark Kunstsenter.

Selv om festivalen tjuvstarter med poesiquiz onsdag kveld og har flere arrangementer torsdag på dagtid, så skjer den offisielle festivalåpningen torsdag kveld. Som vanlig er det teatersalen i ærverdige Hamar Teater som er samlingsstedet for å sparke festivalen i gang. Det staslige bygget med sin stemningsfulle teatersal og sine sjarmerende salonger er det perfekte sted for en poesifestival. Årets Rolf Jacobsen-forelesning holdes av Gro Dahle, og jeg tror vi kan forvente oss en forelesning med både ettertenksomhet, humor og varme. I tillegg til Tone Hødnebo vil et knippe lyrikere fra de nordiske landene ha opplesninger denne kvelden, mens Sinikka Langeland besørger musikken.

I dagene som kommer går det slag i slag. Selv om mye av aktiviteten skjer i Hamar Teaters lune salonger, vil også festivalen merkes mange andre steder i byen. Hamar bibliotek er arena for flere arrangementer. Hit kommer blant andre lyriker Gunnar Wærness for å snakke om den siste boka si, *Ta på Jesus*, som har fått flotte kritikker. Om du ikke har anledning til å høre Wærness lese i biblioteket, kommer det en ny mulighet under poesigudstjenesten i Hamar domkirke søndag formiddag.

En annen poet som gjester biblioteket, er svenske Eva Runefelt. Etter debuten i 1975 har hun gitt ut 14 bøker. Selv om hun debuterte som prosaforfatter med romanen *I Svackan*, har hun fremfor alt blitt forbundet med lyrikken. Samme år hun romandebuterte, kom hennes første diktsamling, *En kommande tid av livet*. Kjærlighet, død og hukommelse er blant temaene Eva Runefelt stadig vender tilbake til i sin diktning.

Også kafeer og puber skal fylles med poesi disse dagene. Til den populære platesjappa Vinyl & Kaffe kommer Gunstein Bakke for å lese og spille musikk som har betydd mye for ham gjennom livet. Ungdomskafeen Café Uno er stedet for de som er nysgjerrige på finsksamiske Niillas Holmbergs lyrikk, eller som vil bli bedre kjent med den norske lyrikeren Bendik Vada. Kanskje går du selv med en lyriker i magen? På Café Uno blir det Åpen mic under festivalen og mulighet til å dele diktene dine med flere.

Salongen i Hamar Teater er stedet å være lørdag formiddag om du vil høre tre lyrikere svare på spørsmålet «Hva er poesi?». Fatemeh Ekthesari, som har flyktet fra Iran og en dom på 11 ½ år i fengsel og 99 piskeslag, har mest sannsynlig en annen inngang til dette enn samiske Niillas Holmberg og danske Rasmus Nikolajsen.

Hvordan gå i dialog med andre kunstnerskap? er noe av det det skal handle om når Kjersti Bronken Senderud samtaler med finlands-svenske Henrika Ringbom i Hamar Teater. Ringbom tilhører den svenskspråklige minoriteten i Finland, og som tospråklig er hun også aktiv som oversetter av finsk samtidslyrikk, blant annet av Miekka Rekola. Gjendiktning er også et tema for samtalen mellom Pedro Carmona Alvarez og finske Matilda Södergran. Alvarez var sammen med Gunnar Wærness ansvarlig for antologien med gjendiktninger av internasjonal samtidspoesi, *Verden finnes ikke på kartet*. Hans siste diktsamling *Inventarium* kom i 2020 og ble blant annet nominert til Ungdommens kritikerpris. Finske Matilda Södergran har så langt gitt ut fem diktsamlinger. Maktanalyse, kjønnsroller og kropp er sentrale tema i hennes diktning som blir beskrevet som feministisk. Er du glad i musikk og poesi i samspill, kan du merke deg opplesningen ved Anne Bø med tonefølge av Bjørn Breimo. Anne Bøes musikalske og erkjennelsessøkende dikt forener et samfunnsmessig engasjement med et eksistensielt alvor. Det ligger an til en vakker opplevelse med dikt og musikk i salongen i Hamar Teater under festivalen.

Lørdag kveld inviteres det til Nordisk poesifest i Hamar Teater. Dette er en unik mulighet til å høre opplesninger fra mange ulike lyrikere fra hele Norden og er et klart must for alle poesiglade.

Skappels gate 2 er også et sted hvor det blir arrangementer under festivalen. For mange er det en spesiell opplevelse å komme til leiligheten hvor Rolf og Petra Jacobsen bodde i over tretti år. Her kan du få opplesning ved den islandske poeten Kristin Svava Tómasdóttir og høre Endre Ruset kåsere om Rolf Jacobsen.

Dette var bare en liten smakebit av det som skjer under Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene i mars. I tillegg til de nevnte arrangementene blir det teateroppsetninger for barn i alle aldre, skrivekurs, utstilling og konserter.

Vi lever i en tid hvor endringer på kort varsel er blitt den nye normalen, og mye kan fortsatt skje når det gjelder programmet. Følg med på festivalens hjemmeside for å holde deg oppdatert. Fullt festivalprogram blir lansert i januar.

Hold av dagene!

Det er bare å glede seg!

ELIN TINHOLT er daglig leder for Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene.

FOTO: KINE MICHELLE BRUNIERA

Vi minner om arrangementet med Kjersti Bronken Senderud

Torsdag 3. februar kl. 19.00, Klubbscene Rolf Jacobsen, Hamar kulturhus:

Kjersti Bronken Senderud leser fra sin siste bok, *Søsterkranser*, og samtaler med Ole Karlsen.

Arrangør: Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene i samarbeid med Hamar bibliotek

NOTISER

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 300 per år. Skoleelever og studenter betaler halv pris. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* to ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

Send e-post til post@rolf-jacobsen.no eller betal til bankkto.nr. 1800 15 43497. Husk å oppgi navn og adresse.

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og byvandring for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale: post@rolf-jacobsen.no eller Eva Arnseth, telefon 951 41 625.

Rolf Jacobsens Venner 25 år

14. januar 2022 er det 25 år siden Rolf Jacobsens Venner ble stiftet. Vi feirer jubileet hos Gravidahl Bokhandel torsdag 28. april.

8. mars

Rolf Jacobsens fødselsdag markeres med et arrangement ved Nils Aas' Jacobsen-byste utenfor Skappels gate 2 kl. 13. Det blir tale ved teatersjef for Teater Innlandet, Torleif Linhave Bamle, og diktlesning.

Jacobsens «Nord» i Bergen

Bergen Offentlige Bibliotek vil løfte fram poesi i vintermørket med et kunstnerisk verk som projiseres på glassfasaden på hovedbiblioteket i Bergen sentrum. Verket lages av kunstner Anne Marthe Dyvi, og består av video-visualisering av flere dikt og diktutdrag. Rolf Jacobsens «Nord» er blant diktene som er valgt ut til prosjektet.

Jacobsen i Nordisk Tidskrift

Det nyeste nummeret (3/2021) av *Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst och industri*, som utgis av Letterstedtska föreningen, starter med en oversiktsartikkel om Rolf Jacobsens forfatterskap, skrevet av professor emeritus Hans H. Skei: «De tingene stjernehimlen er satt over. Rolf Jacobsens lyriske univers». Tidsskriftet og artikkelen er tilgjengelig via nett: <http://www.letterstedtska.org/nordisk-tidsskrift-321/>

Snutebiller, stankelben i barnelitteraturforskningen

Førsteamanuensis Silje Harr Svare og professor Anne Skaret, begge ansatt ved Høgskolen i Innlandet, har nylig publisert artikkelen «'Dette skulle bli et dikt som noen skulle huske en stund'. Scenekunst som poesi for barn i forestillingen *Snutebiller, stankelben*» i *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* Vol. 44, 2021. Artikkelen tar for seg scenekunstforestillingen basert på fire av Rolf Jacobsens dikt som hadde premiere under poesifestivalen på Hamar i 2016 med skuespillerne Hillevi S. Larsson og Trine Nyhus Lørum. Ideen og regien var ved Jonas Kippersund, mens kostymene var laget av Sylvia Denais.

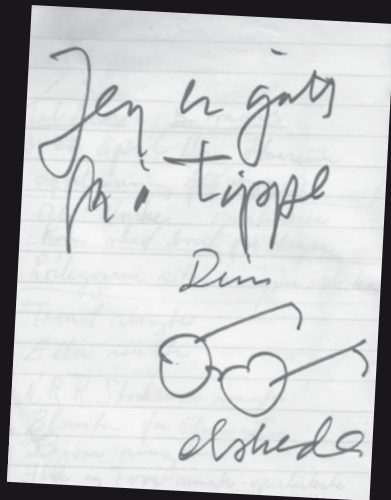
Artikkelen er tilgjengelig via nett: <http://dx.doi.org/10.14811/clr.v44.601>

Jacobsen i Brasil

Matheus Saez, masterstudent ved Universidade Federal de Minas Gerais (UFMG) i Belo Horizonte, Brasil, arbeider med en masteroppgave om Rolf Jacobsen med fokus på økokritikk. Han har skrevet en artikkel om Jacobsens dikt «Grønt lys» og diktet «A bomba» av Brasils store poet, Carlos Drummond de Andrade (1902–87). Med utgangspunkt i disse to diktene skriver Saez om hvordan menneskelige aktiviteter kan føre til katastrofer. Artikkelen publiseres i boken *Nos caminhos de Gaia* som utgis av studiegruppa NAVE (Natureza, Violência e Ecocrítica).

SALG AV BØKER OG PLAKAT

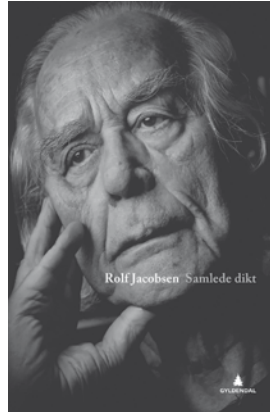
Vil du støtte
Rolf Jacobsens Venner
med din Grasrotandel?

Fra Rolf til Petra.
Lapp funnet i notisblokk
i Skappels gate 2.

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker.

Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

Rolf Jacobsen: Samlede dikt
Gyldendal 1999, 3. opplag 2012
(red. Hanne Lillebo)

Rolf Jacobsens tolv diktsamlinger er her samlet i én bok, komplettert i forhold til boken han selv ga ut, *Alle mine dikt* (1990). *Samlede dikt* inneholder også en avdeling dikt som Jacobsen publiserte i aviser, tidsskrift og antologier – fra før debuten og til hans siste leveår. Boken inneholder dessuten kommentarer og diktvarianter samt tittel- og førstelinjeregister.

Ordinær pris kr 350,-
Medlemspris kr 250,-

Plakat illustrert av Anne-Lise Knoff

Høsten 1994 ble konserten *Rolf Jacobsen i ord og toner* holdt i Vang kirke med Lise Fjeldstad, Sinikka Langeland, Tom W. Rustad og Sven Nyhus med Hedmark Spellmanslag. Arrangører var Hans Kolstad, Hanne Lystad, Geir Løvold og Jørgen Østvang.

Anne-Lise Knoff laget et bilde spesielt for plakaten til denne konserten, inspirert av «den himmelske harpe», et motiv Jacobsen har benyttet i flere dikt, bl.a. «Regn» fra debutsamlingen *Jord og jern*. Plakaten kan ses i farger i venneforeningens nettbutikk: rolf-jacobsen.no/nettbutikk.html

Plakaten måler 34 x 60 cm og selges uten ramme.

Ordinær pris kr 100,-
Medlemspris kr 50,-

Rolf Jacobsen: En liten kvast med tusenfryd og fire rare løk. Ukjente dikt og tekster 1925–1993
Gyldendal 1996 (red. Hanne Lillebo)

Inneholder dikt, gjendiktninger, komposisjoner, sang- og slagertekster, artikler, noveller og andre prosatekster.

Hanne Lillebo (red.): Stier med lavmælt lys. Om Rolf Jacobsens diktning
Gyldendal 2007

Essays og artikler av Steinar Opstad, Torben Brostrøm, Marit Grøtta, Nils-Øivind Haagensen, Hanne Lillebo, Christer Eriksson, Kirsten Marian Krog, Knut Ødegård, Roger Greenwald, Henning Howlid Wærp, Staffan Söderblom, Jan Erik Vold, Erling Aadland og Eldrid Lunden.

Ordinær pris kr 150,- pr. bok
Medlemspris kr 100,- pr. bok

Ved forsendelse kommer porto i tillegg. Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no
Inntektene går i sin helhet til venneforeningen.

Sett av dagene!

**NORDISK
POESI-
FESTIVAL**

ROLF
JACOBSEN-
DAGENE

nordiskpoesifestival.no

Hamar | 10.–13. mars 2022

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no